

Lesbrief fietsroute 'Haarlem door de tijd'

Samenvatting

De fietsroute 'Haarlem door de tijd' leidt langs 20 bijzondere locaties in Haarlem die elk bij een tijdvak horen. Van de steentijd tot en met de tijd van televisie en computers komen aan bod in deze route. Leerlingen moeten in groepjes bepalen en beargumenteren welke kenmerkende aspecten het beste bij de locatie passen. Deze route kan een onderdeel zijn van het schoolexamen en is een voorbereiding op het centraal examen.

Tijdsduur en leerlaag

De fietsroute duurt tussen 1,5 en 2 uur. Omdat het geen vaste route betreft, kunnen leerlingen de route verspreiden over meerdere lesuren. De route richt zich op leerlingen van de bovenbouw van het voortgezet onderwijs.

Praktische informatie

De leerlingen ontvangen van de docent een routeboekje per groepje of per persoon. De lege antwoordvellen zijn te downloaden op de website en moeten vooraf uitgeprint worden. Na afloop van de route worden de boekjes weer ingeleverd bij de docent.

Informatie over de opdracht

De leerlingen moeten alle locaties bezoeken. Bij de onderstaande locaties wordt een controlevraag gesteld:

- Locatie 1, Archeologisch Museum: Zoek de houten hak die bij de Dreef is gevonden in de vitrine. Hoe kan het dat dit houten voorwerp van duizenden jaren oud, zo goed in de grond bewaard is gebleven? (toegang tot museum is gratis)
- Locatie 2, Museum Haarlem: Aan de rechterzijde van Museum Haarlem (kijkend naar het museum) staat een poort naar het voormalig St. Elisabeth Gasthuis. Beschrijf de gevelsteen. Wat wordt er afgebeeld? Wat denk je dat de Latijnse tekst boven de wapens betekent?
- Locatie 3, St. Bavo: De cijfers op de klok zijn geschreven in Romeinse cijfers. Welk getal klopt niet?
- Locatie 5, Hofje van Bakenes: Op de gevelsteen staat een rekensom met twee oplossingen. 1. Reken uit hoe oud vrouwen moesten zijn om hier te mogen wonen. 2. Waar verwijst de tweede oplossing naar? Je mag het hofje bekijken, maar onthoud dat je te gast bent.
- Locatie 6, Janskerk: Haal een stempel bij de receptie.
- Locatie 7, Gedempte Raamgracht: In de eerste helft van de 17e eeuw werd de huidige Brouwerskolk gegraven. De Brouwerskolk stond in verbinding met de Brouwersvaart. Kun je een reden bedenken waarom de Brouwerskolk werd gegraven? Tip: let op de naam van de vaart en kolk.
- Locatie 8, Vleeshal: Op welke cultuur was de noordelijke Renaissance gebaseerd?
- Locatie 9, 't Gekroond Oost en West Indies Worstvat: Hoeveel worsten zitten er in het vat op het pand?
- Locatie 10, Teylers Museum.: Op de gevel zie je links en rechts van de ingang borden hangen met oude openingstijden. Die stammen nog uit de tijd dat het museum aan het Spaarne een ingang kreeg: 1888. 1. Lees het rechterbord. Op welke dagen was het museum NIET open? 2. De openingstijden van maart tot oktober en oktober tot maart verschillen van elkaar. Waarom is dat, denk je? 3. In welke taal staat de tekst op het linkerbord op de gevel?

- Locatie 11, Museum van de Geest | Dolhuys: Wat hangt er aan de windwijzer van de kapeltoren?
- Locatie 14, Troelstranaald: Maak een creatieve selfie bij de Troelstranaald.
- Locatie 15, Droste: Droste-chocolade werd verpakt in pakjes en blikken waarop een verpleegster te zien was met in haar handen een dienblad met daarop een blik cacao gesierd met een verpleegster enzovoorts: dit werd internationaal bekend als het 'Droste-effect'. Probeer het Droste-effect na te maken door een foto te maken van het voormalige fabriek.
- Locatie 16, Coster-beeld: Laat een voorbijganger een gekke foto maken van je groepje voor het beeld.
- Locatie 17, Joods Gemeentegebouw: Bekijk de gevelsteen. In welk jaar van de Joodse jaartelling werd dit pand gebouwd?
- Locatie 18, Corrie ten Boom: In het Kenaupark, op de Dreef en bij de Kathedrale Basiliek St. Bavo staan monumenten voor gefusilleerde verzetslieden. Kun jij naast Corrie ten Boom nog een Haarlemmer noemen die in het verzet zat?

Let op: er is geen locatie die past binnen het tijdvak 'Grieken en Romeinen'. De opdracht bij de locatie 'De Vleeshal' verwijst wel naar de cultuur van de Grieken en Romeinen. Niet alle locaties zijn bovendien gemakkelijk aan twee kenmerkende aspecten te koppelen, sommige locaties kunnen in meerdere tijdvakken geplaatst worden: bij deze locaties gaat het om het beargumenteren.

Docenten kunnen de antwoorden opvragen via lise.koning@noord-hollandsarchief.nl.

Leerdoelen

Met de fietsroute 'Haarlem door de tijd' wordt Domein A (historisch besef) gekoppeld aan Domein B (oriëntatie/kennis): de geschiedenis van de eigen leefomgeving. Iedere route en/of locatie wordt gekoppeld aan een tijdvak en de algemene kenmerkende aspecten.

Deze route kan een onderdeel zijn van het schoolexamen (50 procent van het eindcijfer) en is een voorbereiding op het centraal examen (overige 50 procent).

Vmbo

De leerling kan:

4. ordening aanbrengen in historische gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen:
  - historische gebeurtenissen, verschijnselen, ontwikkelingen en personen plaatsen in historische perioden en in maatschappijtypen
3. gegevens analyseren en een eigen standpunt weergeven en toelichten.

Havo/Vwo

De leerling kan:

1. de tien tijdvakken gebruiken als referentiekader om gebeurtenissen chronologisch te ordenen;
9. herkennen dat elke tijd materiële en immateriële sporen van het verleden in zich draagt;
14. informatie uit bronnen verzamelen uitgaande van een bepaalde vraagstelling en deze als bewijs gebruiken bij het beantwoorden van die vraagstelling.